

Elity mají jít příkladem
S Janem Passerem o přímé volbě a lekci od syna

Strana 14

Volkssportprozess
Soud se sedmi předáky „sudetoněmecké SA“

Strana 16

ČTVRTEK 27. PROSINCE 2012

LIDOVÉ NOVINY

Kdyby 14 000 noblesních advokátů

Návrh na prodloužení koncipientské praxe otevřel velkou otázku: Jak regulovat kvalitu právních služeb?

Když Česká advokátní komora navrhla **prodloužit praxi koncipientů** ze tří na pět let, vzbudila velkou diskusi. Tento text ji pro letošek uzavírá.

TOMÁŠ RICHTER

V podzimní bouři, která se médií přehnala kvůli návrhu na prodloužení koncipientské praxe, zazněly argumenty, jež je vhodné zachytit a prozkoumat. Celý způsob, jakým Česká advokátní komora pojmá a vykonává samoregulaci profese, totiž zasluhuje reflexi a revizi.

Lidovým novinám slouží ke cti, že pokus ČAK o prodloužení koncipientské lhůty včas tematizovaly (Zvyšte plot a vytáhněte žebřík, *Právo & Justice LN 1. listopadu*). Advokátním koncipientům slouží ke cti, že s využitím sociálních sítí spustili proti tomuto pokusu masivní a zjevně účinnou obranu. A i vedení ČAK je třeba vyslovit uznání: po prvotních zbabělých reakcích, v nichž se komora snažila tvářit, jako by tvůrcem návrhů snad ani nebyla ona, převzala za iniciativu odpovědnost a prozatím od ní ustoupila (viz „Informace k problematice zkvalitňování přípravy advokátních koncipientů“ ze 14. listopadu na www.cak.cz).

V mezidobí se k tématu vyjádřili bývalý předseda komory Vladimír Jirousek (Není plot nízký i bez žebříku?, *Právo & Justice LN 8. listopadu*) a advokátky Nataša Randlová a Petra Sochorová (Diskriminace koncipientek – a bude hůř, *Právo & Justice LN 15. listopadu*). Předzvěští diskuse byl rozhovor *Právního rádce* s předsedou ČAK Martinem Vychopněm (Advokacie je noblesní a především obrovsky odpovědné povolání, *PR 25. října*). V žádném z příspěvků však otázka podmínek vstupu do odvětví není podána v kontextu – nesamozřejmě – regulace právních služeb.

Advokát coby ohrožení klienta

Velkou část ekonomických činností stát nijak zvlášť nereguluje. Proč tedy zrovna právní služby?

Za prvé, mezi poskytovatelem právní služby a jeho zákazníkem je mimořádně velká informační asymetrie, srovnatelná snad jen s informační asymetrií mezi lékařem a pacientem. Jinými slovy, zatímco na staveništi nové koupelny na první pohled poznáte, zda váš obkladač pokládá dlažbu rovně, jen malá část spotřebitelů právních služeb je schopna posoudit, zda právní rada, kterou od svého právníka dostává, je skutečně dobrá a v jejich nejlepším zájmu.

Za druhé, nekvalitně radící právník může zákazníkovi způsobit rozsáhlejší škody než lajdácký či nešikovný obkladač. V extrémních případech může zákazník lajdáctvím či hloupostí svého právníka přijít o svobodu či majetek.

Za třetí, právníkům jejich zákazníci svějují velmi citlivé informace o sobě a svém majetku – tyto informace jsou v rukou neeticky jednajícího právníka potenciálně velmi snadno zneužitelným materiálem. Proto je poskytování právních služeb ve většině civilizovaných společností regulováno způsobem bližším spíše regulaci služeb medicínských než obkladačských.

Noblesní advokáti existují a již byli spatřeni. Zámecký park v Heřmanově Městci ze 70. let 19. století (výstava L'étude d'après nature) FOTO ARCHIV MG

S ohledem na potíže, které vznikají při pokusech státní moci regulovat poskytování právních služeb přímo (a které si předlistopadoví advokáti ještě dobře pamatují), převažuje v našem civilizačním okruhu model regulace samosprávné. Jejím účelem není kartelizace odvětví, jak by se někdy mohlo z činnosti profesionálních samospráv zdát, ale ochrana zákazníků před odvětvím samotným.

Argumentace noblesností

V rozhovoru s *Právním rádcem* vyslovil předseda ČAK názor, že advokacie je „povolání noblesní a především obrovsky odpovědné“. Argumentoval tím pro návrh na omezení počtu koncipientů, kteří se mohou připravovat na výkon povolání u jednoho advokáta.

Skutečnost, že profesi takto vidí předseda komory, je povzbudivá i znepokojivá zároveň. I mně se samozřejmě stává, že se setkám s noblesním advokátem či advokátkou. Je to vždy silný zážitek – podobně silný, jako když se člověk setká s noblesním lékařem, žurnalistou, dopravním policistou, prodejcem tisku, stavebním technikem, kavárníkem nebo třeba učitelem hudby či lyžování. Pokud by advokátní komora byla těchto noblesních a obrovsky odpovědných bytostí plná, dávalo by smysl, aby každá z nich vychovávala co nejmenší počet koncipientů po co nejdéle dobu: jen tak bychom snad mohli zajistit, aby celko-

vá kvalita neklesla.

Bohužel, má empirická zkušenost se členy advokátní komory tuto teorii nepodporuje. Z bezmála dvacetileté zkušenosti s oborom usuzuji, že četnost noblesních bytostí je v něm zhruba stejná jako v obecné populaci; na jednoho noblesního advokáta připadá asi jeden umáštěný alkoholik, jeden pozdě chodící lempl, jeden a půl nadutého naboba, jeden a půl zakázkového čaroděje druhé kategorie, jedna desetina skutečně nebezpečného manipulátora a sofistického korupčníka, dva vystresovaní workoholici, jedna třetina žoviálního hulváta a konečně čtyři až pět běžných, poctivých řemeslníků, kteří se svou prací snaží slušně užít a dělat ji tak kvalitně, jak jen to jde s ohledem na to, kolik je klient ochoten zaplatit.

To vede k jisté skepsi vůči „noblesnosti“ jako vhodnému etalonu pro vstup do advokacie. (A propos, pokud jde o omezení maximálního počtu koncipientů na jednoho advokáta, tato idea se může zdát logická v kontextu malých praxí; v kontextu

Četnost noblesních bytostí je v advokacii stejná jako v obecné populaci: na jednoho noblesního advokáta připadá asi jeden umáštěný alkoholik, jeden a půl nadutého naboba či jeden lempl

”

průměrné kvality právních služeb počínal zahájením koncipientury a byl jednou provždy vyřešen složením advokátní zkoušky (což nastává cca tři až čtyři roky po absolutoriu právnické fakulty).

Pak komora přenechává kvalitu advokátových znalostí a dovedností působení trhu (na němž může advokát působit dalších 30 až 40 let). Pokud vím, je tento postup v mezinárodním srovnání anomálií. Normou se zdá být spíše povinné další vzdělávání advokátů, často založené na kreditním systému, v němž je průběžně dosahování potřebného minima kreditů za školení

podmínkou pro udržení platné advokátní licence.

Jistě, Česká advokátní komora kárně postihuje profesní selhání těch advokátů, u nichž se o takovém selhání dozví a jimž jej v kárném řízení prokáže. Takový systém kontroly kvality je však neuspokojivý kvůli své retrospektivnosti: advokát musí svému klientovi skutečně hodně ublížit na to, aby byl tento systém „kontroly kvality“ vůbec spuštěn. Tato kontrola ex post nestačí na ochranu těch klientů, kteří ji potřebují nejvíce – nesofistikovaných uživatelů právních služeb, kteří jsou advokátovu odbornému úsudku vydáni takřka na milost a nemilost.

Téma povinného celoživotního vzdělávání advokátů se v tuzemsku objevuje periodicky a je komorou periodicky ignorováno. Tvrdím, že komora, která nedbá na povinné další vzdělávání licencovaných advokátů, do značné míry ztrácí argumentační legitimitu ve vztahu ke vzdělávání uchazečů o licenci.

Ačkoli advokátní komora zacílila pozornost na délku koncipientury, mezinárodním srovnáním otřesená v citovaných příspěvcích ukazují, že tento parametr je téměř arbitrární: ve srovnávaných jurisdikcích nabývá hodnoty 0 až 5 let a lze silně pochybovat o tom, že jakoukoli konkrétní délku lze na bázi technických argumentů odvodit přesvědčivěji než jinou. Nepochybně je, že čím delší je lhůta, tím větší překážku

vstupu do odvětví (a překážku svobody výběru povolání a svobody podnikání) tento parametr vytváří, přičemž argumenty o diskriminačních dopadech na právnický, které ve svém textu uvedly Nataša Randlová a Petra Sochorová, osobně považují za přesvědčivé.

Za nepřesvědčivý naopak považuji argument Martina Vychopně, že vzrůstající složitost, rozsáhlost a internacionalizace právního řádu vyžaduje prodloužení délky koncipientury. Je to právě vzrůstající složitost a rozsáhlost právního řádu, která právní kanceláře vede ke specializaci. Představa, že prodloužením doby koncipování obsáhne koncipient větší šíři materie, je mylná: ve většině případů by „pouze“ prohloubil svou znalost těch oblastí, na něž se zaměřuje kancelář, v níž koncipuje. Obchodní model generálních právních praxí bude mít vždy své důležité místo, podobně jako v medicínských péči hraje důležitou roli praktičtí lékaři, bylo by však projevem nesoudnosti právních generalistů, pokud by měli pocit, že cenou za široké rozprostření jejich záběru není nutná povrchnost jejich znalostí – a tedy znalostí jejich koncipientů – v jednotlivých oblastech a podoblastech práva.

Jednostranní, nebo povrchní

Jediným způsobem, jak zajistit koncipientům skutečně všestrannou právní praxi, by zřejmě byla povinná rotace mezi právními profesemi po dobu koncipientury (včetně povinné praxe v rámci justice). Takový projekt by však byl extrémně ambiciózní a mám pochyby, zda by v tuzemských podmínkách vůbec mohl být ekonomicky schůdný. Dokud taková rotace nebude zavedena, měla by komora akceptovat, že zkušenosti koncipientů budou nutně vykazovat buďto jednostrannost, nebo povrchnost.

Nad tím však není třeba propadat trudnomyslnosti. Hlavním účelem předepsané koncipientské praxe by totiž primárně neměla být výuka vědomostí o platném právu (to ostatně čerství absolventi často znají lépe než letití praktikové), ale nácvik profesních dovedností a zásad, až jíž jde o onu obrovskou odpovědnost vůči klientovi, o níž správně hovoří předseda Vychopně a kterou lze zadat podle pravidla a principy advokátní etiky, nebo o řemeslnou zručnost v komunikaci s klientem, jeho protistranami, jejich právními zástupci či soudy, případně též o úvod do organizace a vedení agendy, tedy do managementu právní praxe.

Proto bych také v principu souhlasil s návrhem Vladimíra Jirousky, aby školitelem advokátních koncipientů mohl být pouze advokát, který má sám určitou relevantní profesní zkušenost. (Nelze však nevidět, že pravidlo by omezovalo rozvoj samostatné praxe nově licencovaných advokátů. Navíc kritérium počtu let po získání licence nemusí samo o sobě vypovídat o tom, zda je advokát schopen předávat dál zkušenosti a etické hodnoty.)

Pokračování na straně 15

Vážení čtenáři, z redakčních důvodů jsme byli nuceni přesunout vydávání přílohy Právo & Justice LN od Nového roku na sobotu. Poprvé ji najdete 5. ledna 2013. Omluvte nás za případné komplikace.

